

Klasifikacija Equisetopsida

- Anthocerotidae
- Bryidae
- Marchantiidae

- Lycopodiidae
- Equisetidae
- Marattidae
- Psilotidae
- Polypodiidae

- Ginkgoidae
- Cycadidae
- Pinidae
- Gnetidae
- Magnolidae

Monosporangiate

Polisporangiate

Biljke sa sjemenom

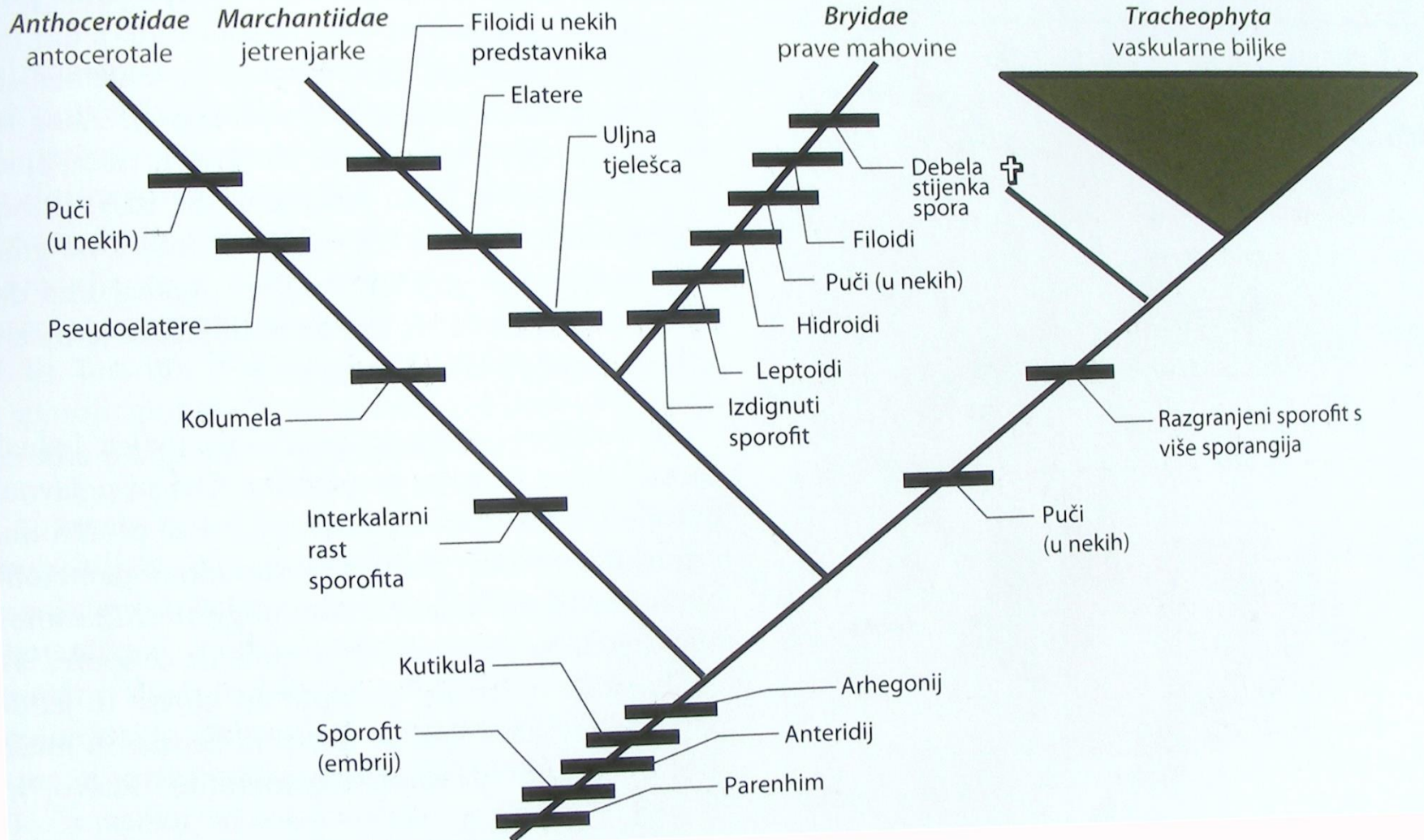
razred *Equisetopsida* (*Embriophyta*, kopnene biljke)

Monosporangiophyta (*Bryophyta* s. l.)

mahovine, biljke bez provodnog sustava, s jednim sporangijem

Polysporangiophyta

biljke s provodnim sustavom i više sporangija

Prilagođenostina uslove kopnene sredine

- Evolucija embriona, diferencijacija sporofita (dominacija sporofit generacije)

- Diferenciranje tkiva:

Pokorično tkivo (epidermis sa kutikulom), stome

Mehaničko tkivo, parenhimsko, provodno tkivo (leptoide, hadroide, floem, ksilem...)

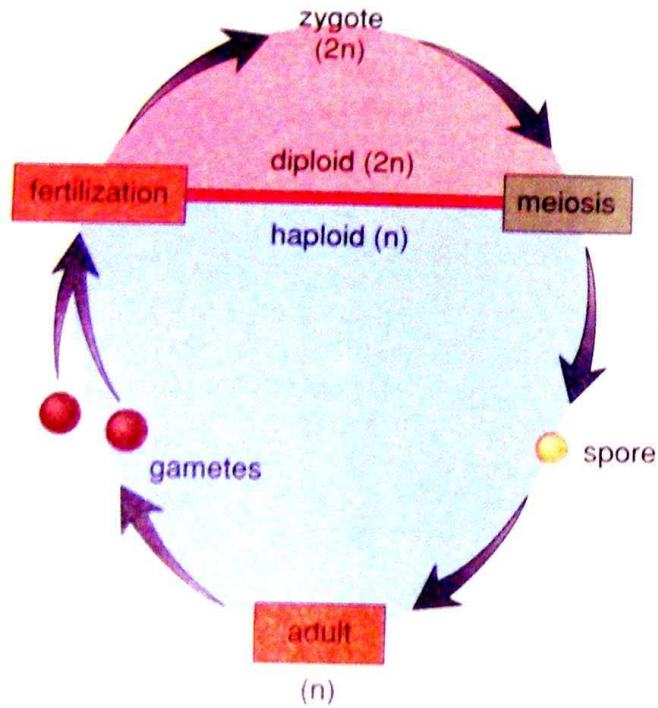
- Diferenciranje organa

Korijenov sistem

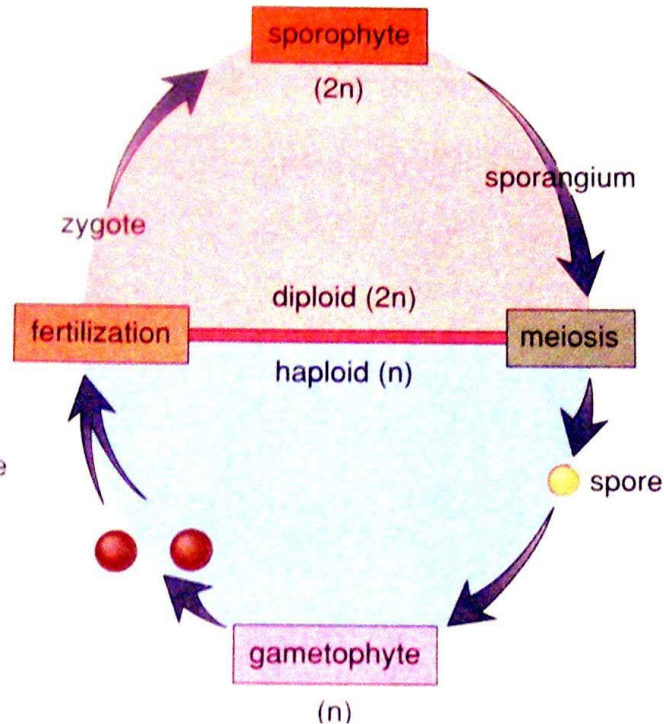
Višćelijske reproduktivne strukture...

- Biohemijske prilagođenosti
- Pojava novih životnih formi ...

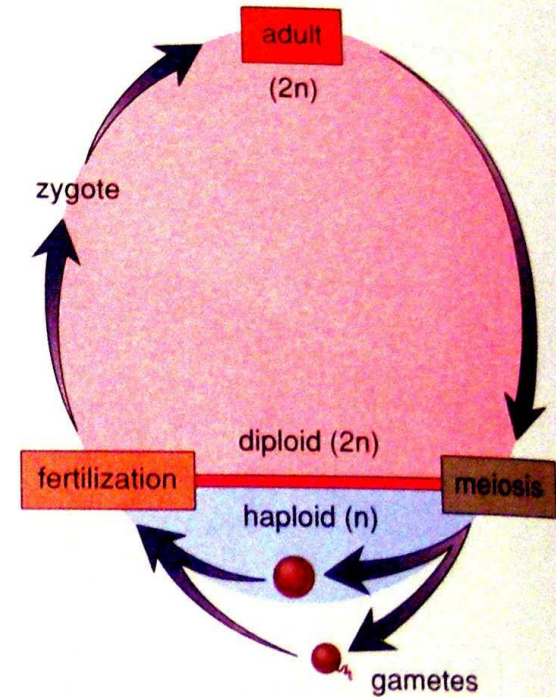
Smjena generacija ...

HAPLOIDNI CIKLUS

RAVNOPRAVNA SMJENA GENERACIJA

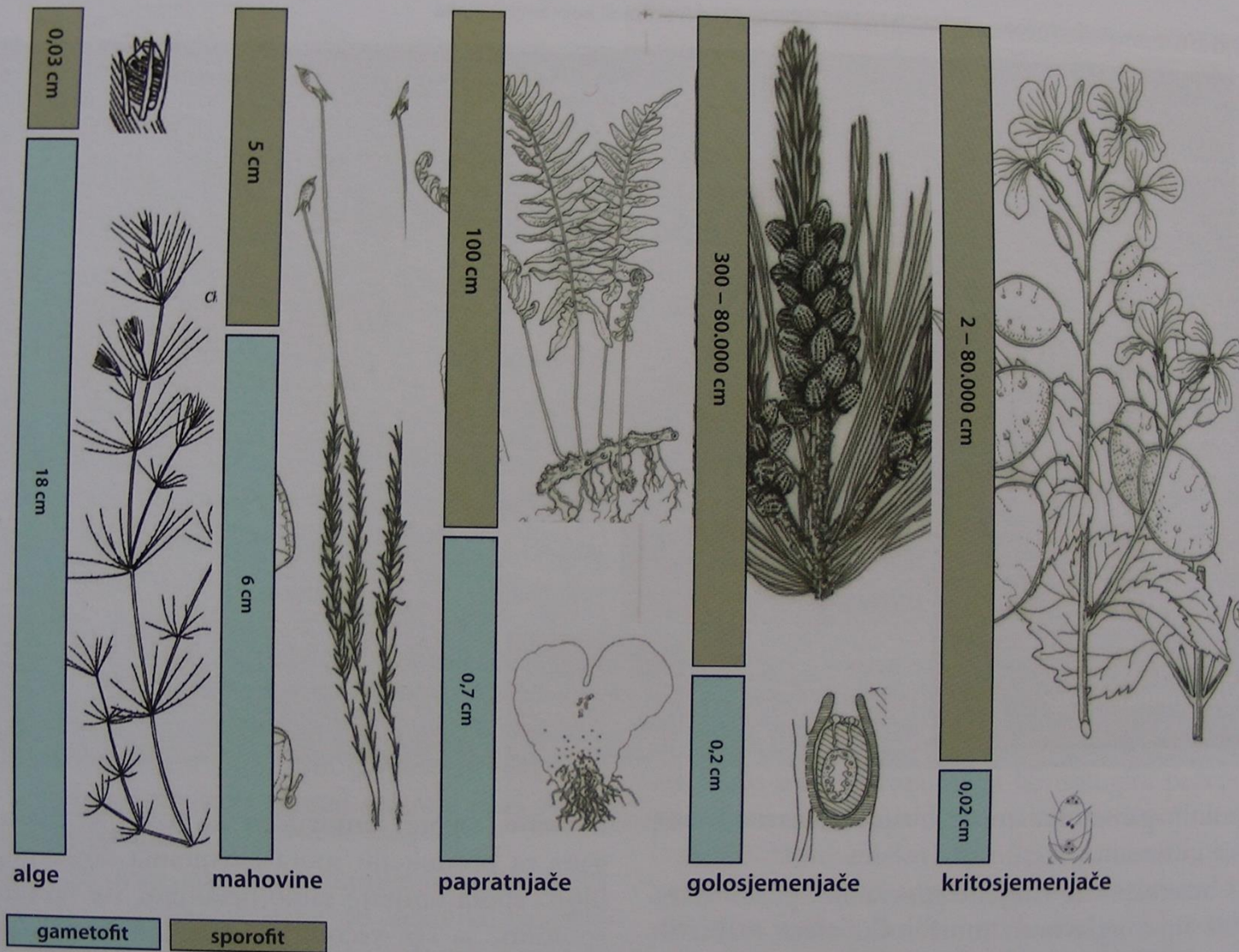
DIPLOIDNI CIKLUS

Izosporija, heterosporija, biseksulani gametofiti, gametofiti odvojenih polova ...

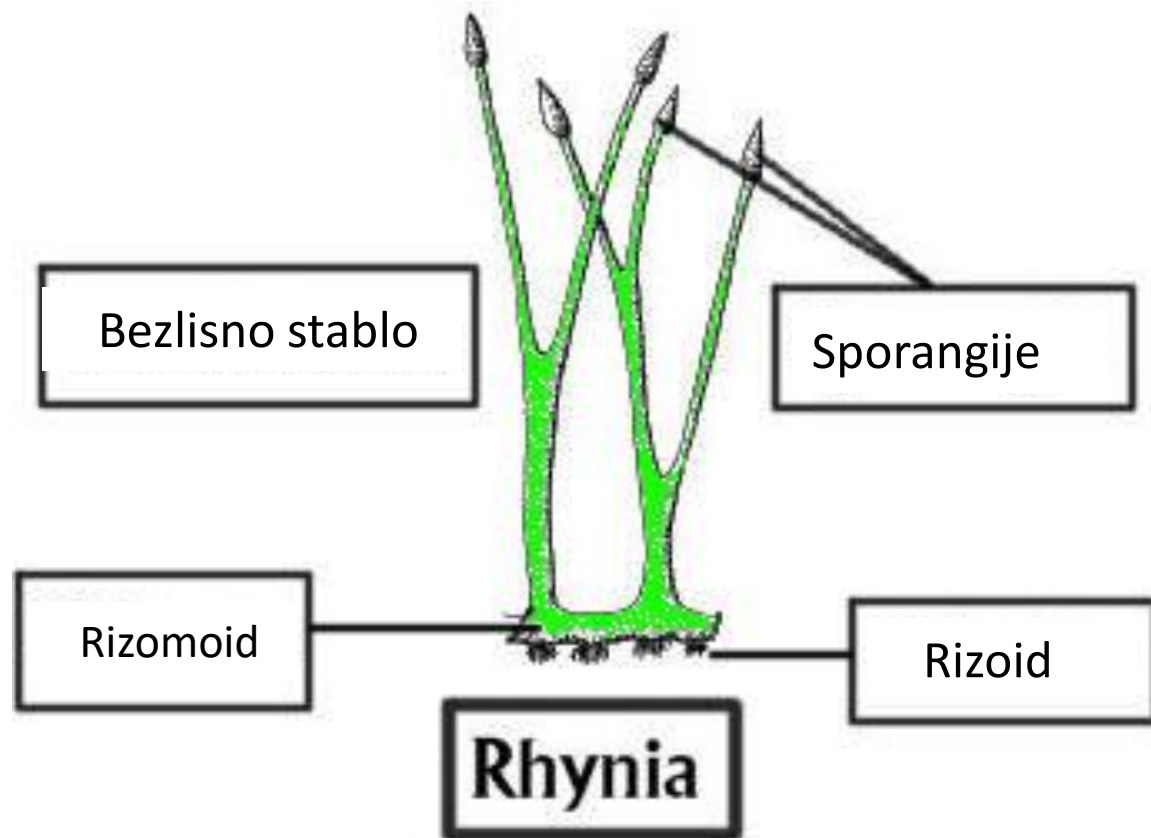
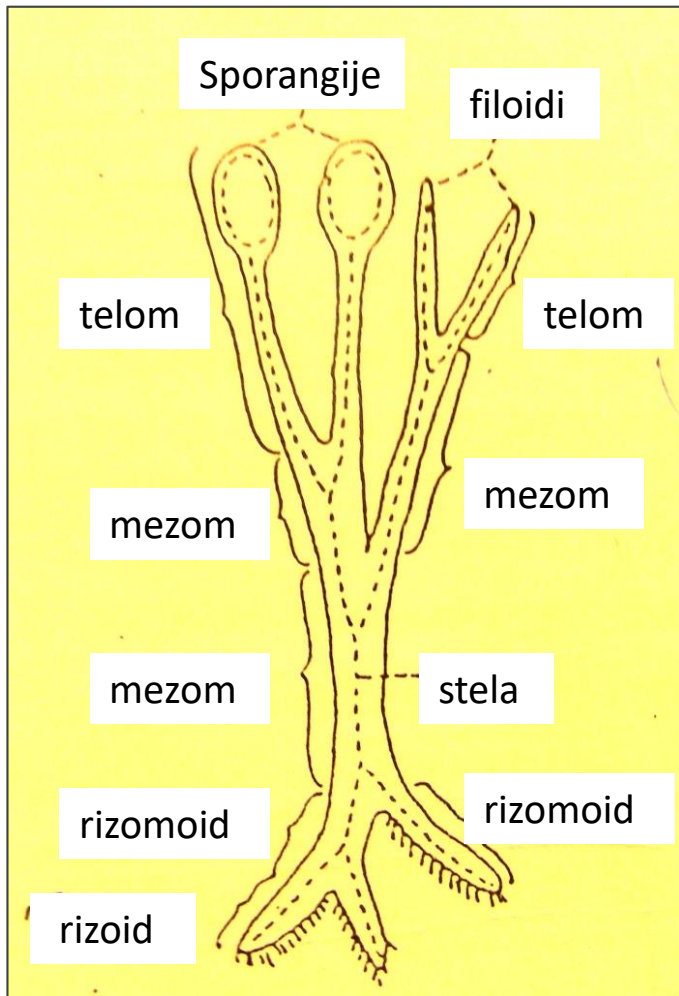
Osobina	Mahovne	Prečice Lycopodiidae	Paratolike biljke Monilophyta	Sjemenjače Spermatophyta
Dominantna generacija	Gametofit	Sporofit	Sporofit	Sporofit
Tip spora	Izospore	Izo i heretospore	Uglavom izospore	Heterosporne
Razvoj gametofita	Egzosporan	Egzo i endosporan	Uglavnom egzosporan	Endosporan
Gametofit i sporofit	Povezani	Odvojeni	Odvojeni	Povezani
Veličina gametofita i fotosintetska aktivnost	Najveći kod kopnenih biljaka (nekad dugačak i preko metra), fotosintetski aktivan	Nekoliko mm, fotosintetski neaktivan	Nekoliko mm, uglavnom fotosintetski aktivan	Najmanji kod kopnenih biljaka, fotosint. Nekativan i nesamostalan- u potpunosti zavisi od sporofita!!!

Slika 83.

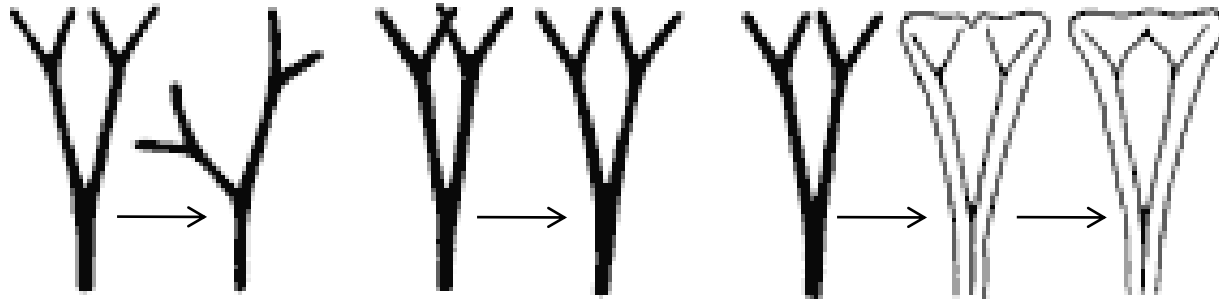
Usporedba relative veličine sporofita i gametofita u životnim ciklusima većih skupina biljaka, od primitivnijih (lijevo na dijagramu) do odvedenijih (desno na dijagramu). (slijeva nadesno – *Chara*, *Polytrichum*, *Polypodium*, *Pinus*, *Lunaria*) (prema NIKLAS 1997: 161, preinačeno).

Habitus prvih kopnenih biljaka

Procesi modifikacije teloma i mezoma

Prednjačenje u
razvoju jedne grane

spljoštavanje

srastanje

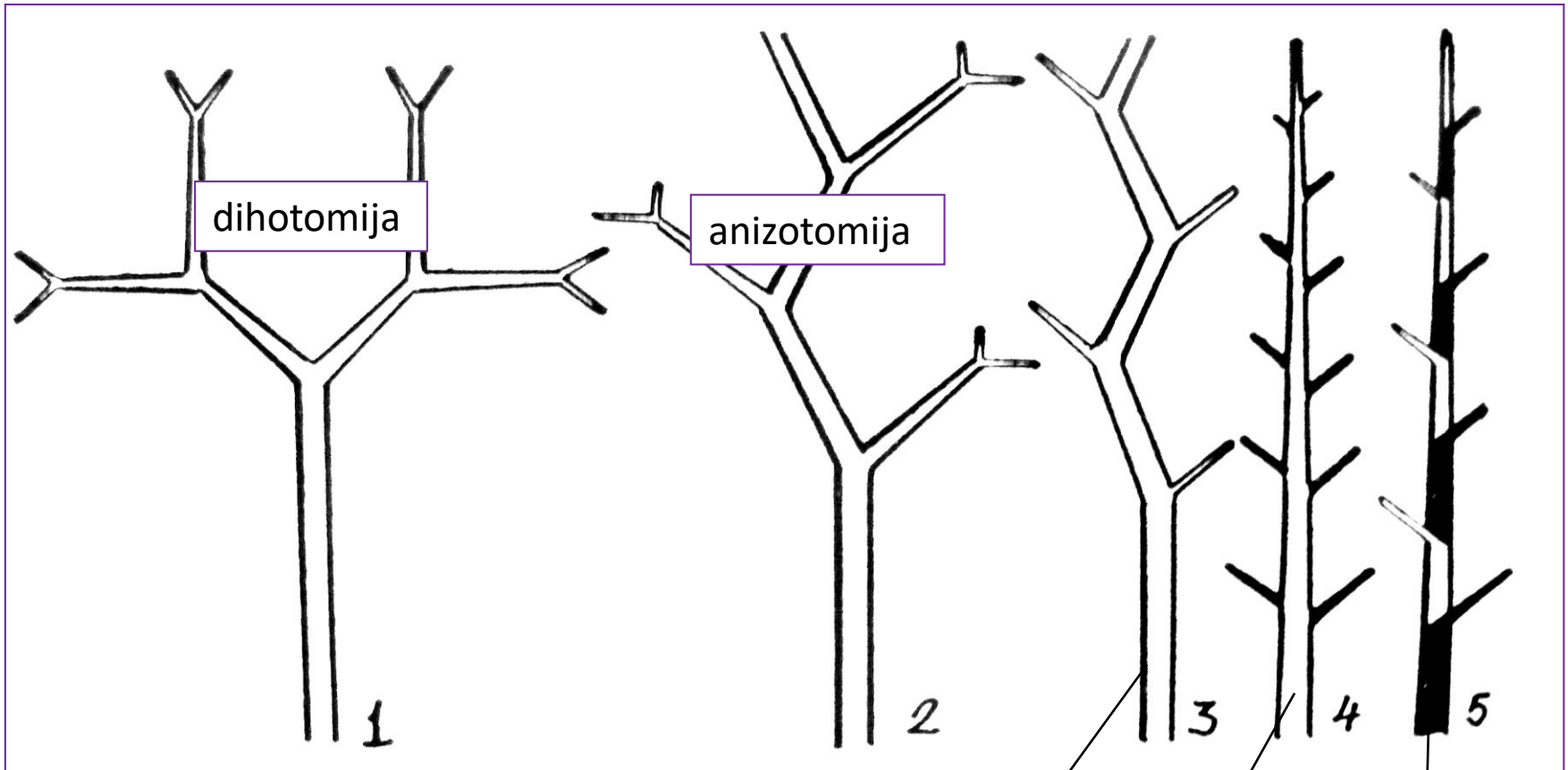

redukcija

savijanje

srastanje

Tipovi grananja

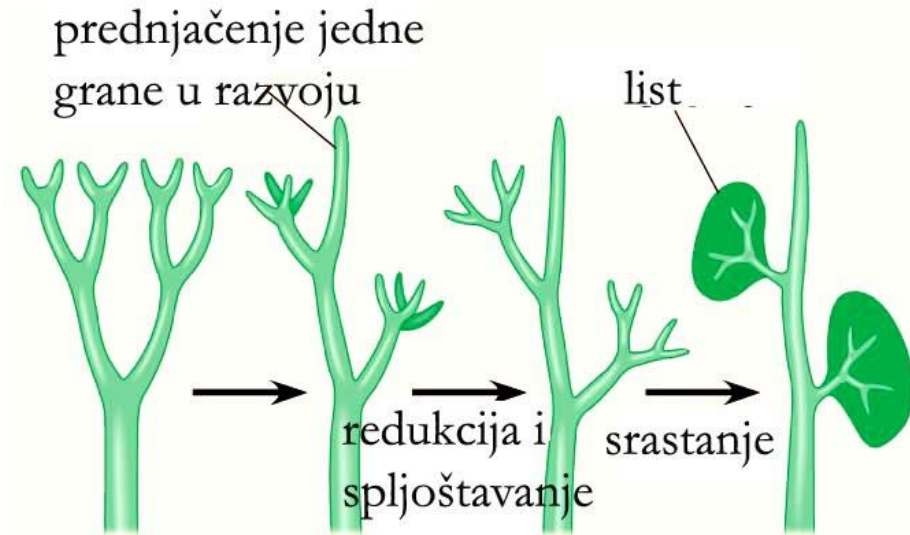
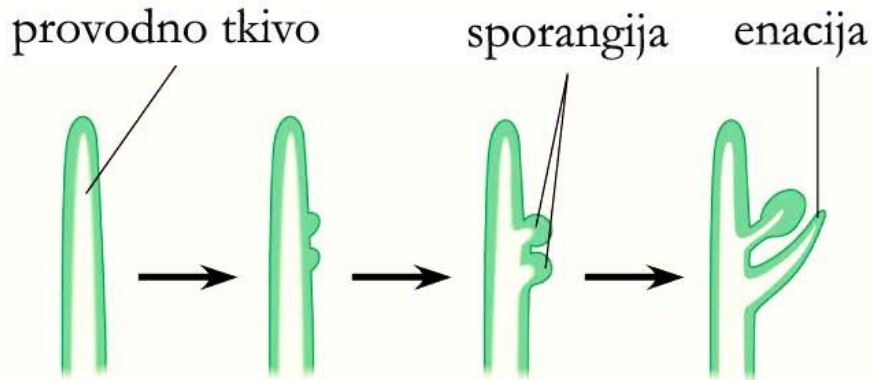
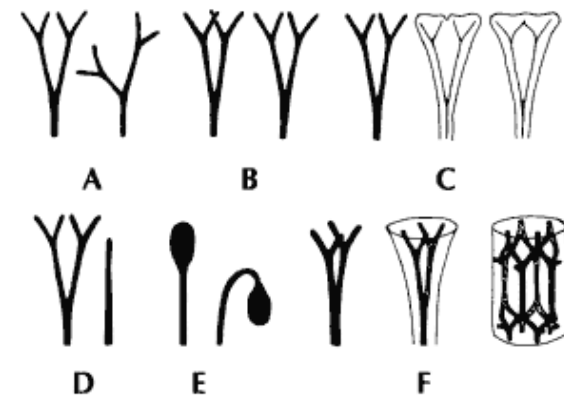
Dihopodijalno grananje

monopodijalno

simpodijalno

Postanak lista

enaciona i telomna teorija

enacije = filoidi

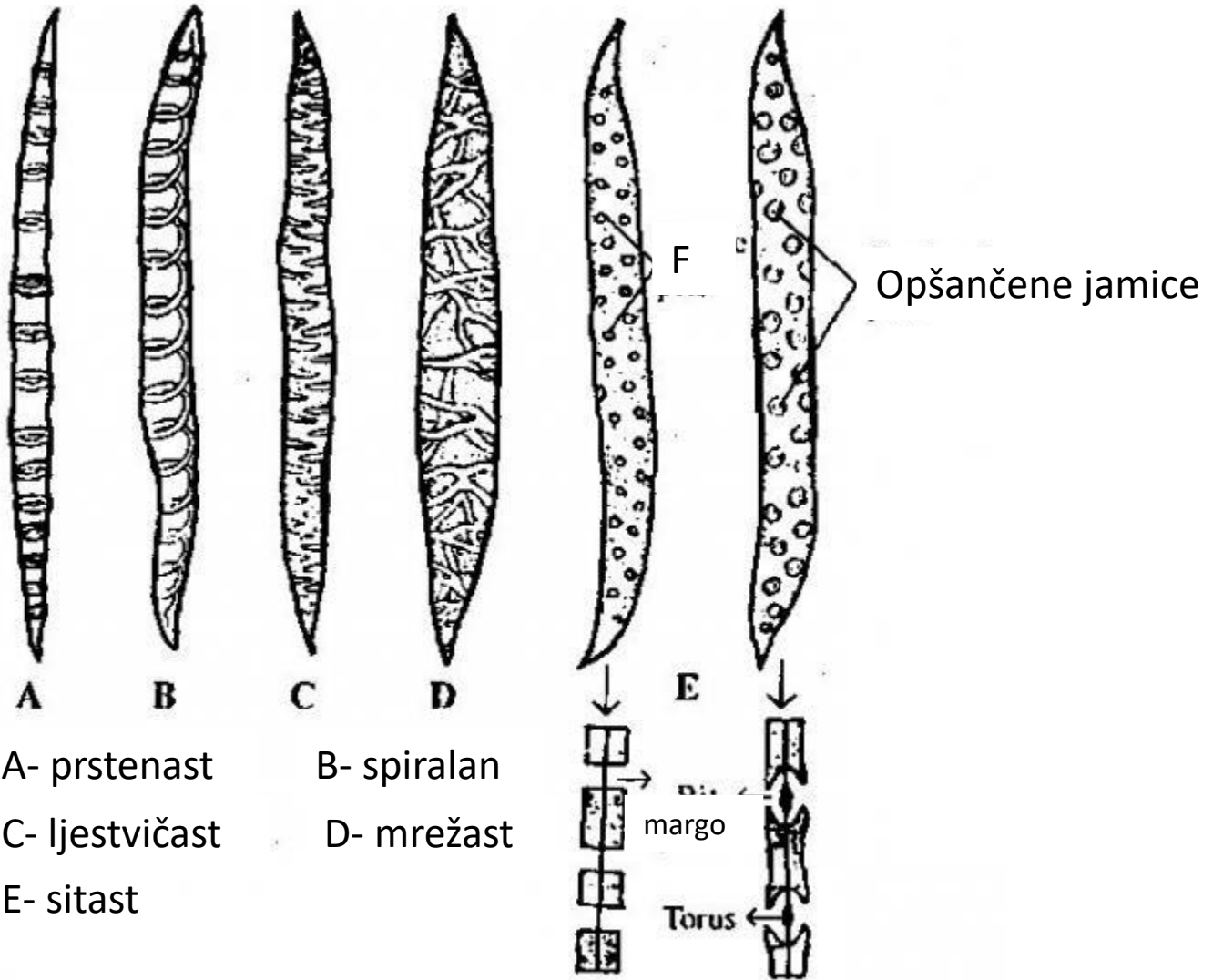

Asteroxylon i sve prečive

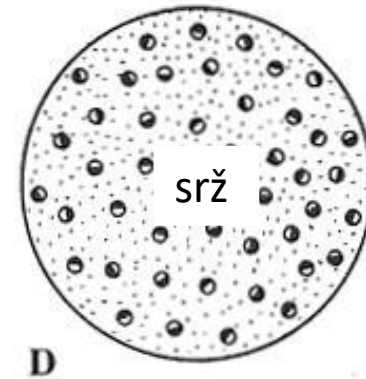
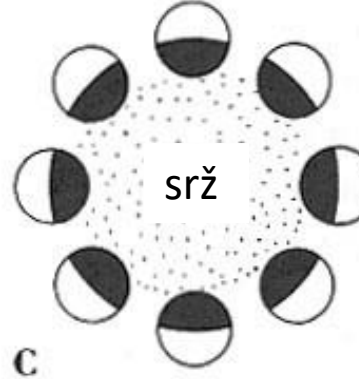
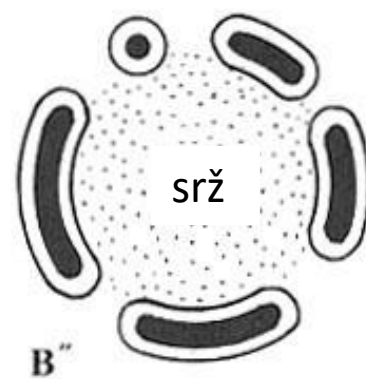
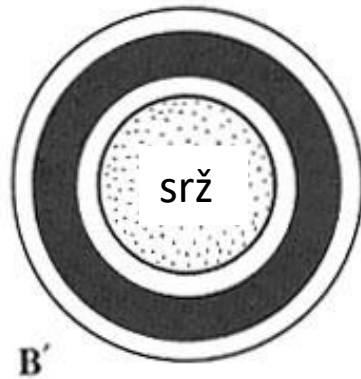
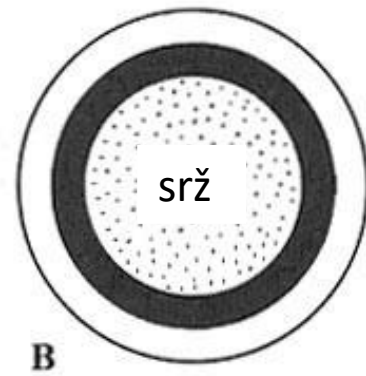
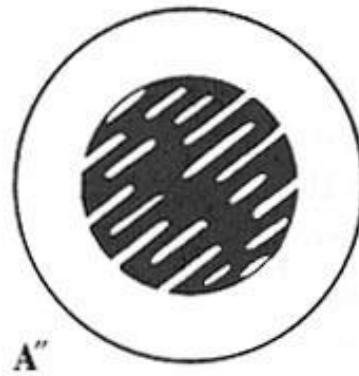
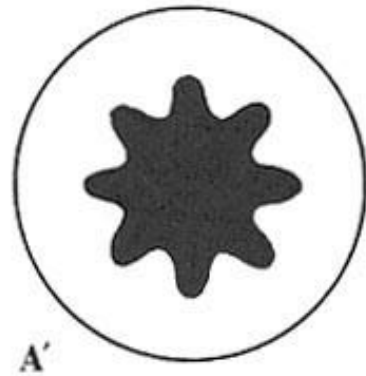
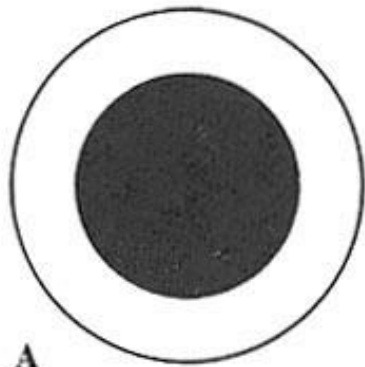
(obrazovanje enacija nije bilo u vezi sa obrazovanjem sporangija, što je slučaj sa telomnim listovima)

pravi listovi

Tipovi traheida

Tipovi stele

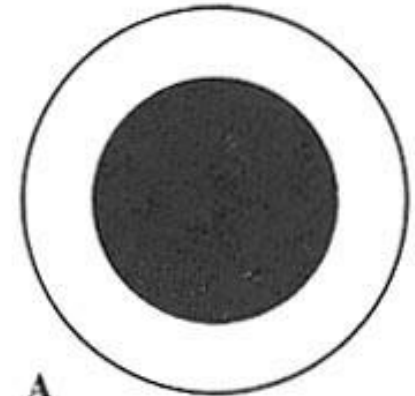

ksilem

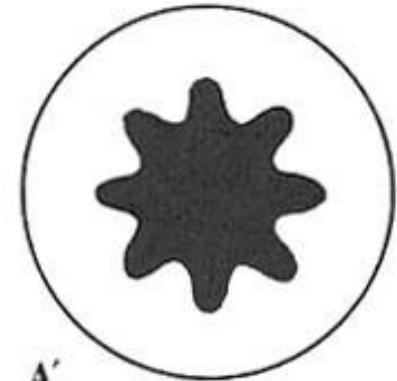
floem

Provodni snopići

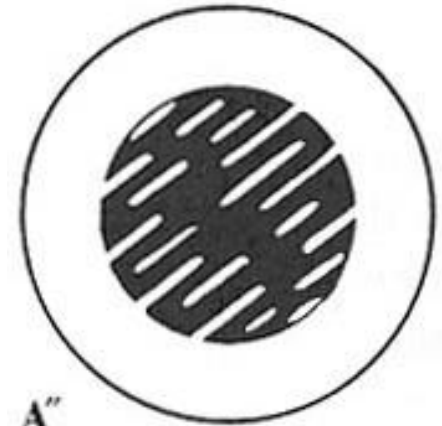
- ***Protostela***- u centralnom dijelu stele (ksilem) nema srži.
Tipovi protosteale:
 - ***haplostela***- floem u vidu prstena okružuje ksilem
 - ***aktinostela***- floem se uvlači u ksilem i stela liči na zvijezdu
 - ***plektostela***- floem prožima ksilem i raskida ga

A

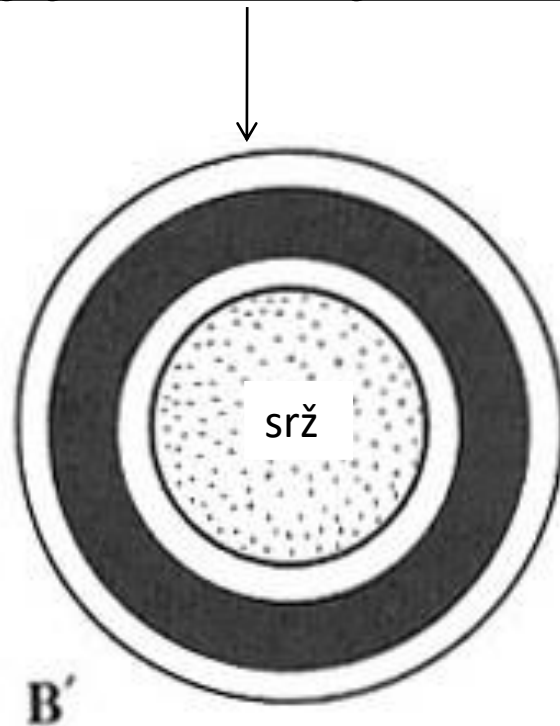
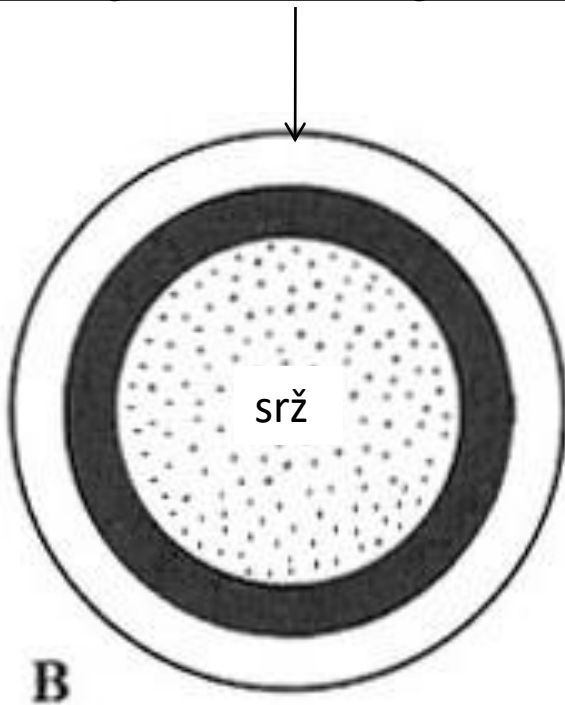
A'

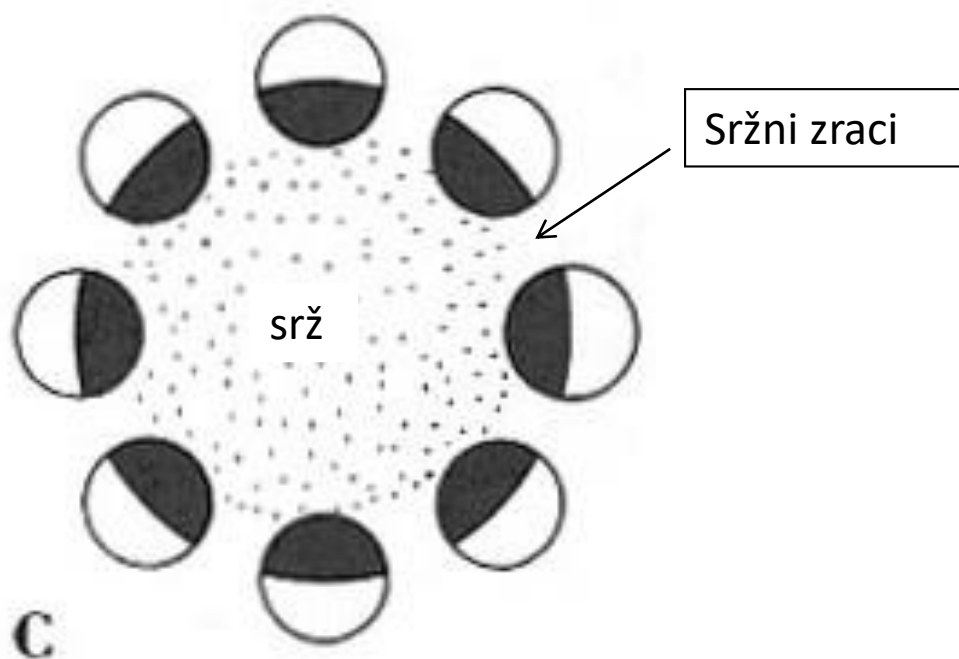
A''

- ***Sifonostela***- u centru stele se nalazi srž, nastala modifikacijom traheida. Podtipovi sifonostele:

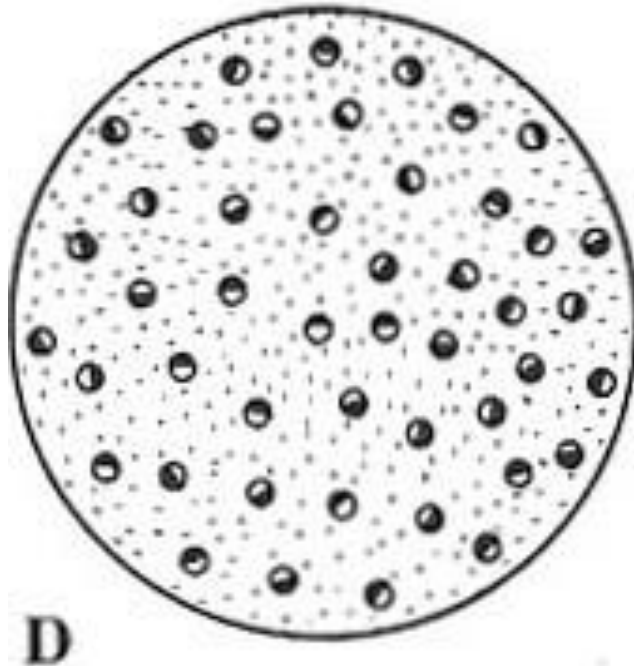
- *Ektofloična sifonostela* & *Amfifloična sifonostela*

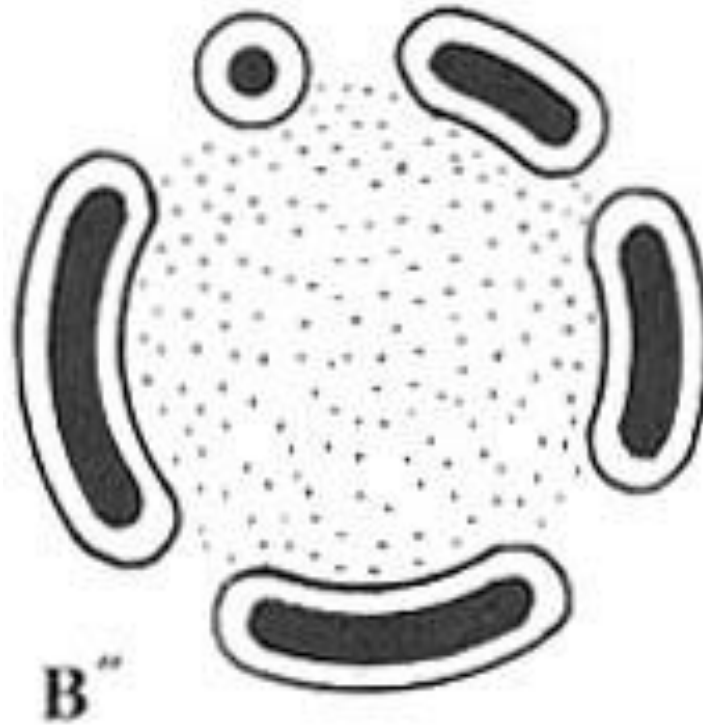
- ***Eustela***- nastala “razbijanjem” prstena ektofloične sifonostele. Rezultat su pojedinačni provodni snopići, međusobno odvojeni sržnim zracima.

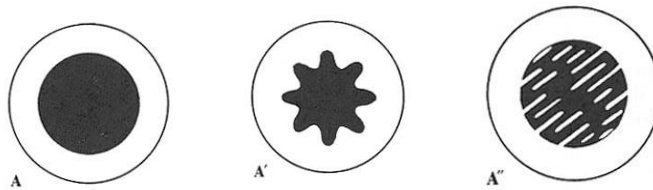
- ***Ataktostela***- nastaje kao i eustela obrazovanjem provodnih snopića, međutim oni se raspoređuju svuda po stablu. Snopići su zatvorenog tipa.

- ***Diktiostela***- nastala evolucijom amfifloične sifonostele. Prsten se raskida, ali drveni dio biva u potpunosti obavijen floemom. Snopići su zatvoreni.

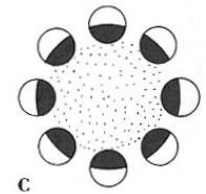
- Protostela- *Rhyniophyta, Lycopodiophyta, Polypodiophyta*

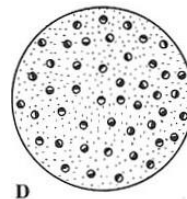
- Sifonostela- *Lycopodiophyta, Polypodiophyta*

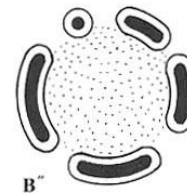
- Eustela- *rastavići (artrostela), četinarí, cvjetnice*

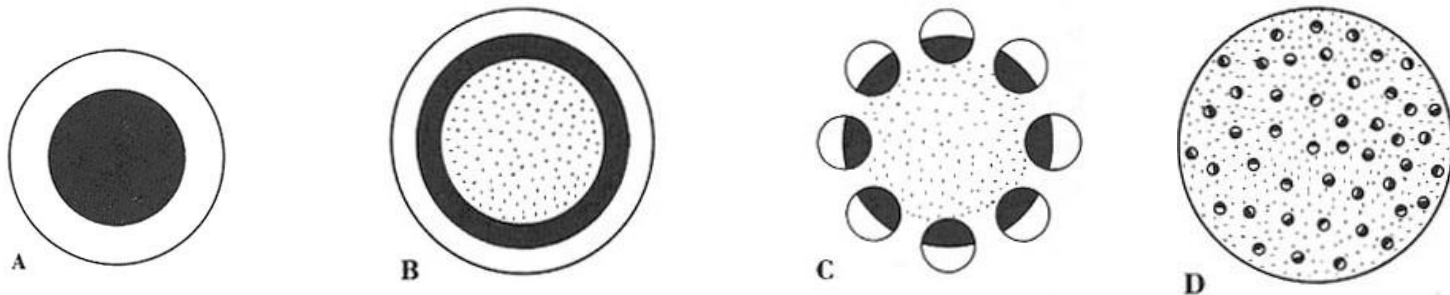
- Ataktostela- *monokotile*

- Diktiostela- *Polypodiophyta*

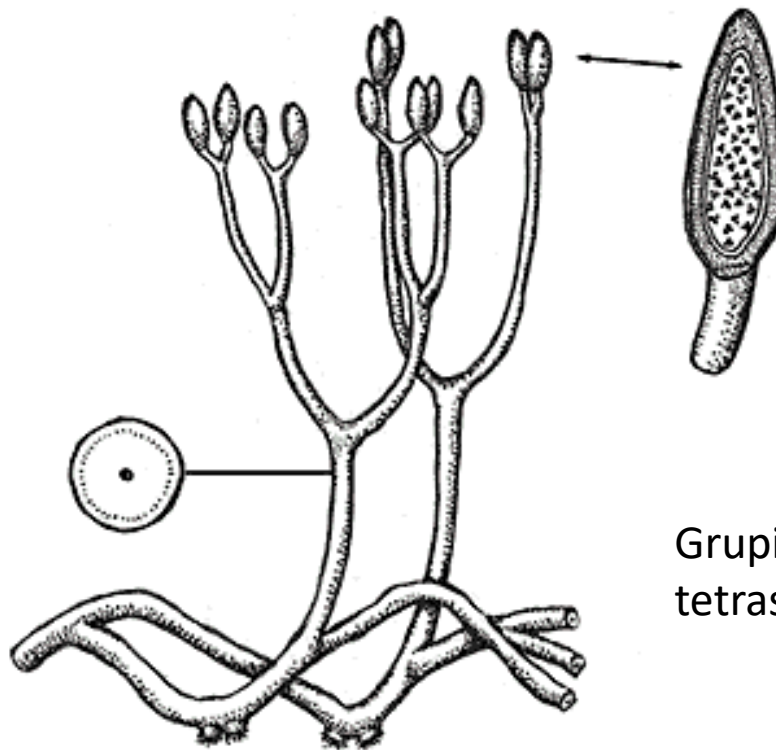

- Evolutivni trend
 1. Premiještanje ksilema ka periferiji biljnog organa
 2. Prožimanje ksilema tkivom koje nagomilava i provodi organske materije
 3. Stvaranje srži

Nastanak sporangija

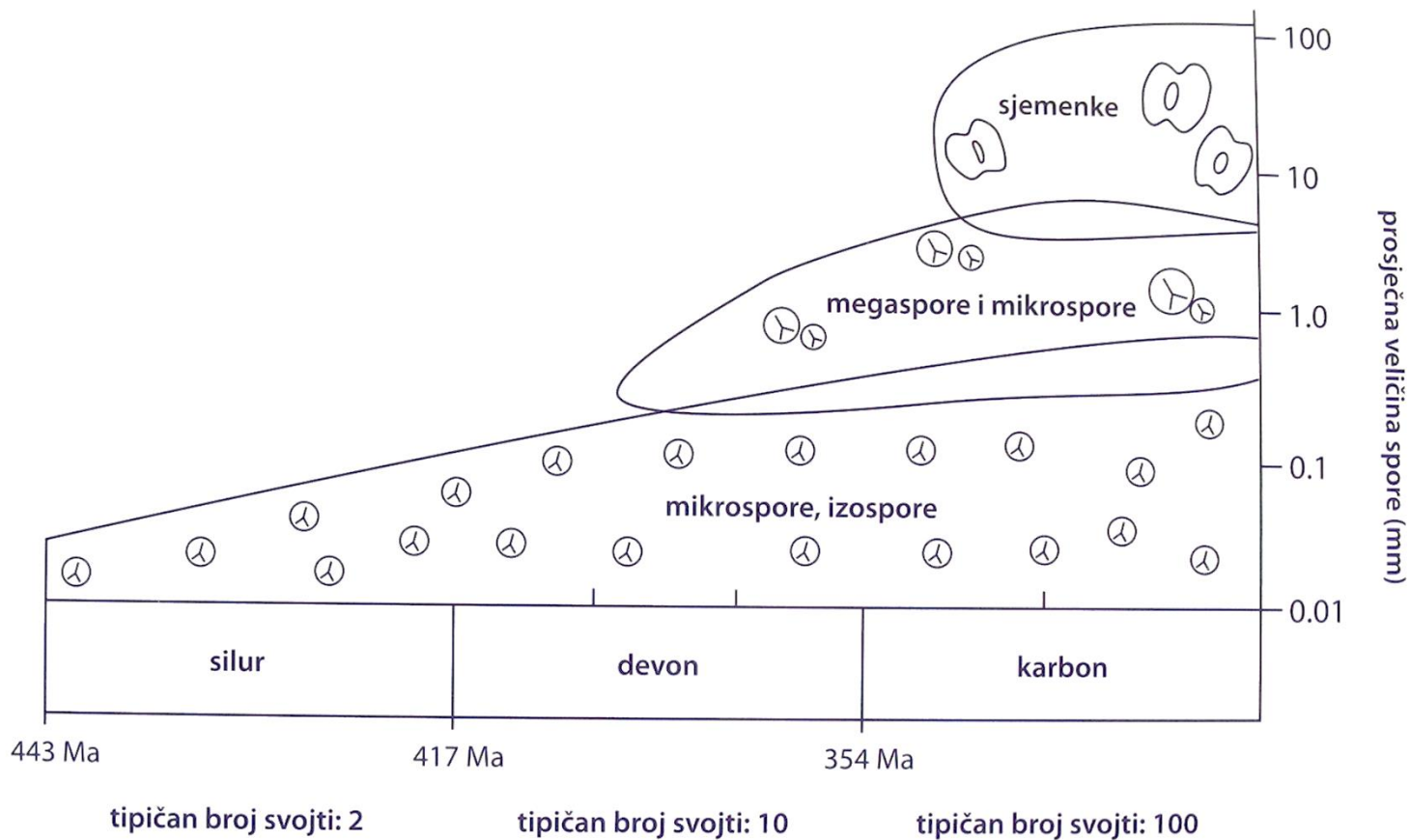
- Izmjenom teloma, tj. sporonosnih grana dihotomo granatog sporofita, nastankom tetrasporangija, a zatim njihovim grupisanjem.

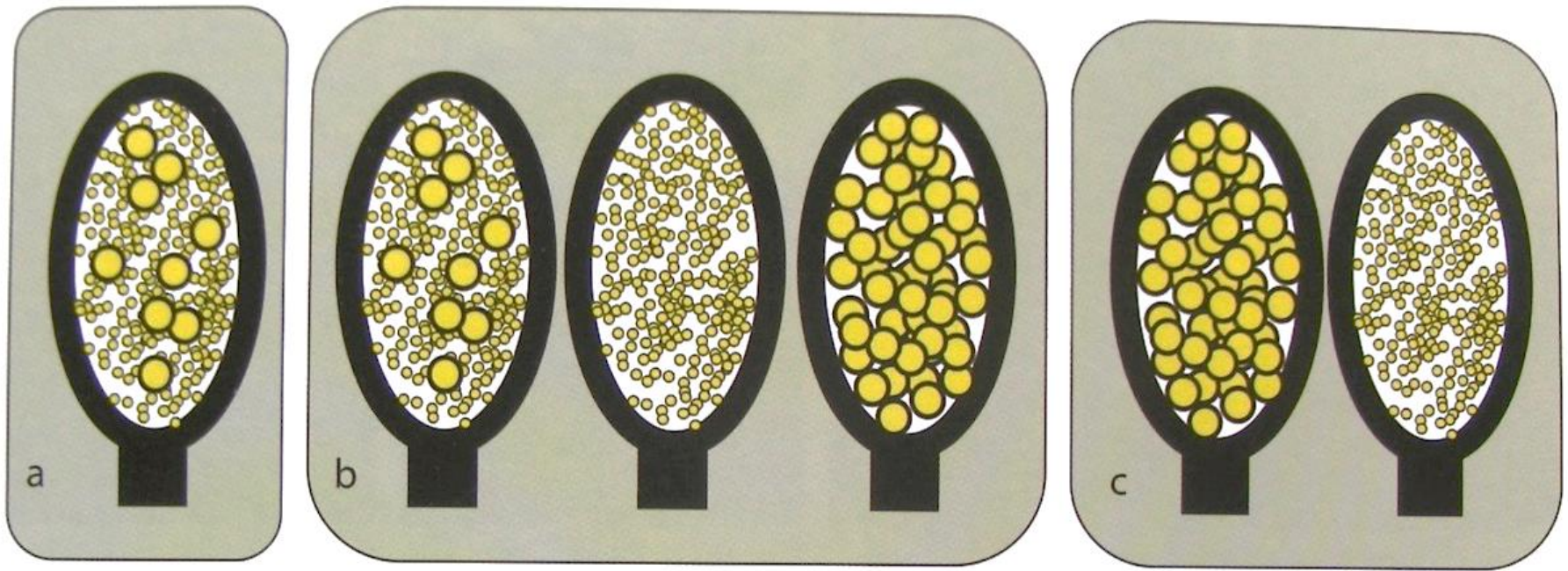

Grupisanjem terminalnih tetrasporangija

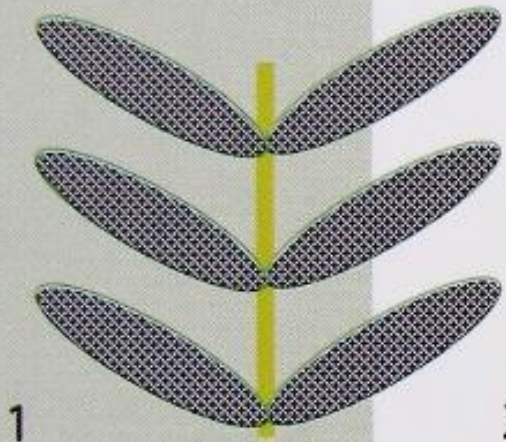
Slika 87.

Raspodjela fosilnih nalaza spora koja indicira pojavu megaspora tijekom ranog devona (prema WILLIS i MCELWAIN 2002: 93, preinačeno).

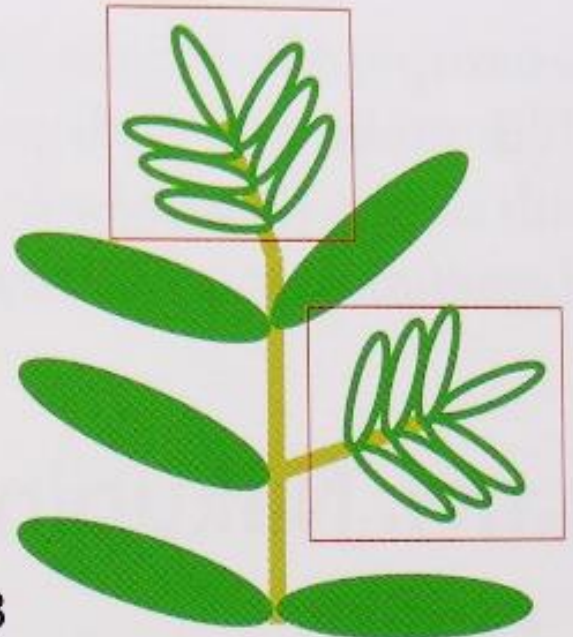
- a- sporangija sa miješanim tipovima spora- megasporama i mikrosporama.
- b- trimorfizam- tri tipa sporangija: sa miješanim sporama i homogenim
- c- dimorfizam- sporangije sa odvojenim tipovima spora

1

2

3

os, izdanak ili njegov ogranak

trofofil

sporotrofofil

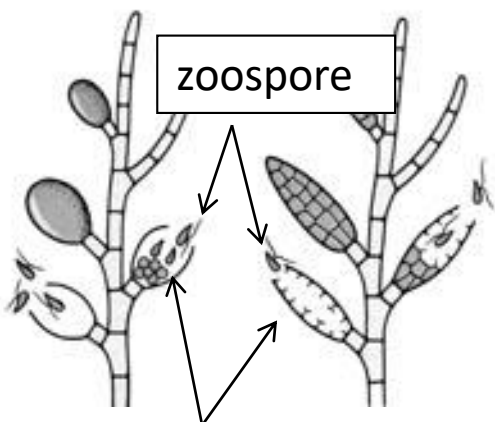
sporofil

strobilus

Porijeklo gametangija

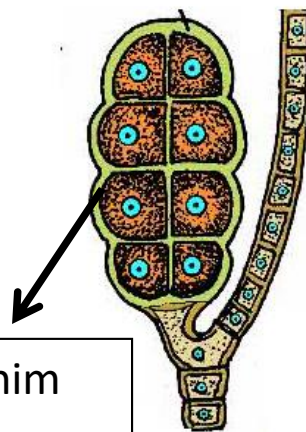
(Devisova teorija monofiletskog porijekla)

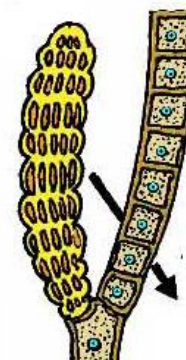
zoospore

Polilokularne sporangije=polilokularne gametangije

Polilokularne sporangije
(nalik istima kod *Ectocarpaceae*)

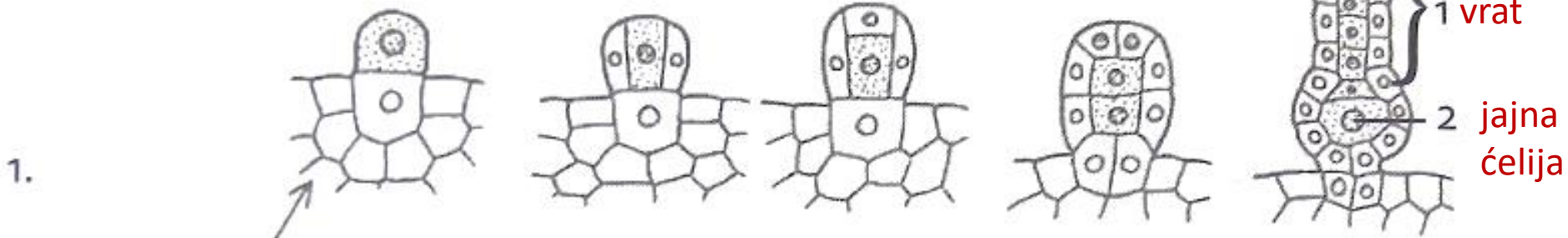

Arhegonija sa krupnim gametima

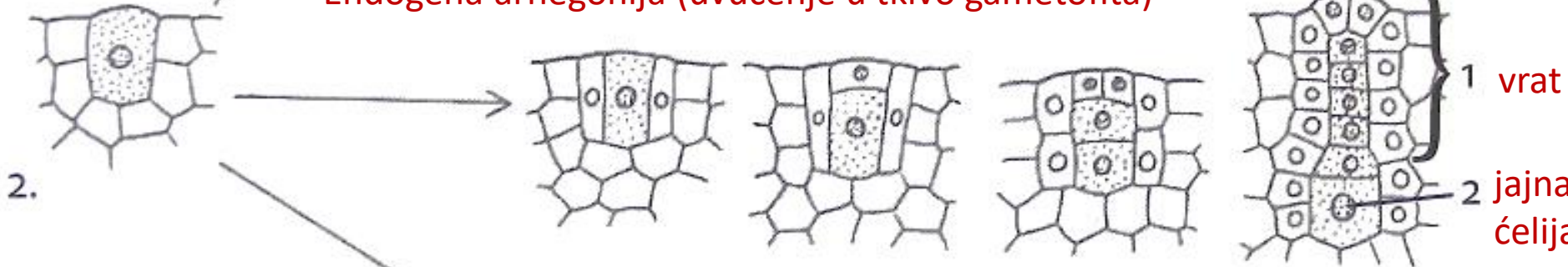

Anteridija sa sitnim gametima

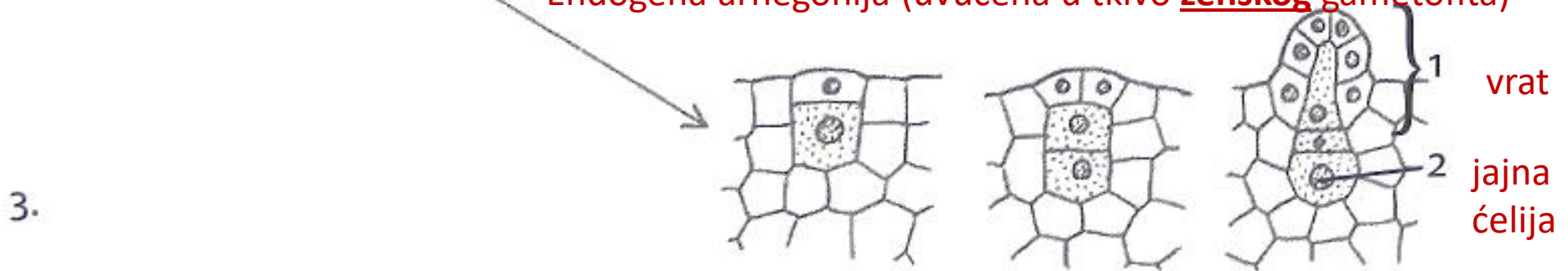
Egzogena arhegonije (nalazi se iznad tkiva gametofita)

Endogena arhegonija (uvučenje u tkivo gametofita)

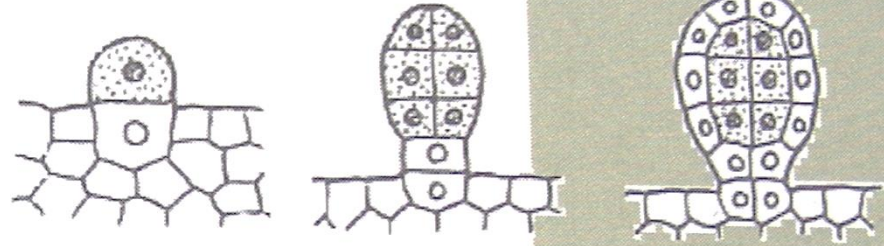
Endogena arhegonija (uvučena u tkivo ženskog gametofita)

Trend redukcije vratnih ćelija i omotača!

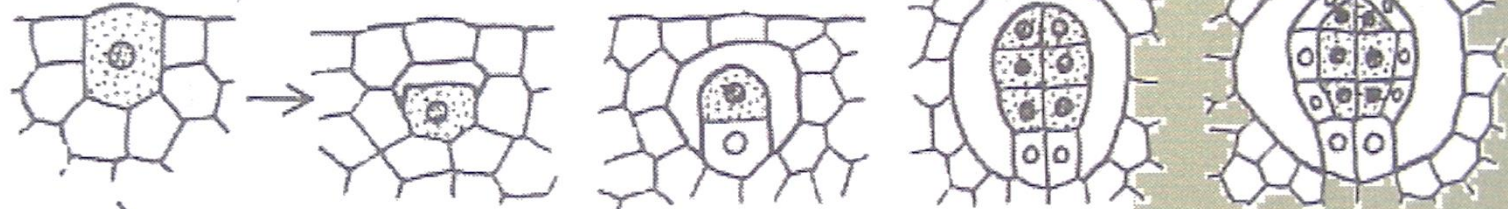
Egzogena anteridija (nalazi se iznad tkiva gametofita)

1.

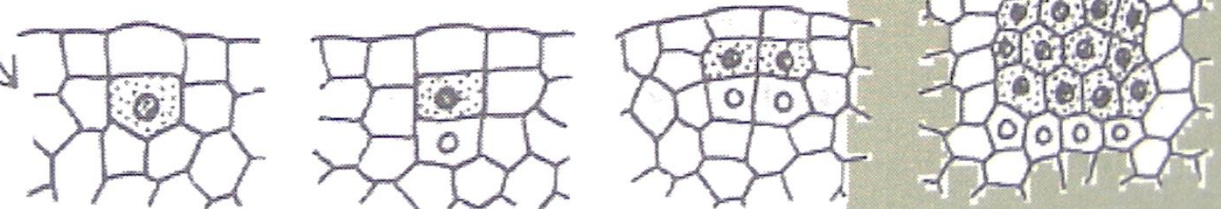
Endogena anteridija u anteridijumskoj komorici gametofita

2.

Endogena anteridija orkužena tkivom muškog gametofita

3.

Trend redukcije omotača anteridija i broja spermatogenih ćelija!

Oplodjenje

- Zoogamija
- Sifonogamija

Evolucija gametangija kopnenih biljaka

- Stvaranje zaštitne opne sterilizacijom spoljašnjeg sloja ćelija.
- Polni dimorfizam.
- Broj gameta u anteridiji raste, a veličina se smanjuje. Gameti zadržavaju pokretljivost.
- Broj gameta u arhegoniji se smanjuje (na kraju ostaje samo jedna jajna ćelija), njihova veličina raste, postaju nepokretni i dobijaju funkciju magacioniranja hranljivih materija.